

**DISKURZUSSZERKEZET MAGYAR ANYANYELVŰ
ANGOL SZAKOS HALLGATÓK SZEMINÁRIUMI ELŐADÁSAIBAN**

**DISCOURSE STRUCTURE IN THE ACADEMIC ORAL
PRESENTATIONS OF HUNGARIAN ENGLISH MAJORS**

MAGNUCZNÉ GODÓ ÁGNES¹

Absztrakt: A hallgatói szemináriumi előadás (academic oral presentation) az angol nyelv-
szakos hallgatók tanulmányainak fontos részét képezi. Hatékony megvalósításához a téma
ismeretén túl, komplex idegen nyelvi, szociokulturális, pragmatikai és diskurzuskompeten-
ciák is szükségesek, amelyek közül a tanulmány a diskurzuskompetenciákra, ezen belül is a
diskurzusközösség műfaji elvárásainak megfelelő koherens szövegek megalkotásának képes-
ségére koncentrálnak. Amíg az írásbeli tudományos műfajok diskurzusszerkezetét már megglehe-
tősen széles körben vizsgálták Swales (1990) mozzanatstruktúra-modellje alapján, kevesebb
figyelem irányult a szóbeli tudományos műfajokra, például a hallgatói szemináriumi elő-
adásra, amely az egyetemi hallgatók szakmai szocializációjának egyik fontos eszköze. Ta-
nulmányommal ehhez a területhez szeretnék hozzájárulni magyar anyanyelvű angol szakos
egyetemi hallgatók szemináriumi előadásainak mozzanatstruktúra-vizsgálatával. A kutatás
keretrendszere Chang és Huang (2015) mozzanatstruktúra-modellje, amelyet TED-beszédek
elemzésére adaptáltak, így ez egyúttal lehetőséget ad a TED-beszédek és hallgatói szeminá-
riumi előadások diskurzusstruktúrájának összevetésére is. A vizsgálat alapján elmondható,
hogy a TED-előadásokkal megegyezően, a hallgatói szemináriumi előadásokban is a BEVE-
ZETÉS kötelező mozzanata volt a TÉMA FELVEZETÉSE, valamint választható mozzanatokként
megjelent az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE és a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ. Ugyanakkor a BEFEJEZÉS
jellemző mozzanata, illetve a mozzanatok megvalósítása mind a BEVEZETÉS, mind a BEFE-
JEZÉS részben számos különbséget is mutattak a két előadástípus eltérő kontextusából és az
előadók tapasztalatából adódóan, amelyeket a tanulmány részletesen tárgyal.

Kulcsszavak: hallgatói szemináriumi előadás, diskurzusszerkezet, makrostruktúra, mozzanat-
struktúra-elmélet

Abstract: The academic oral presentation is an important aspect of English majors' academic
training. Besides a sound knowledge of the field, the academic oral presentation requires
complex linguistic, sociocultural, pragmatic and discourse competences in the foreign lan-
guage, of which the present study focuses on discourse competences comprising the ability
to create coherent texts complying with the discourse community's genre-specific expecta-
tions. While the discourse structure of written academic genres has been widely researched
based on Swales's (1990) Move Structure Theory, interest in oral academic genres including

¹ MAGNUCZNÉ DR. GODÓ ÁGNES
egyetemi docens
Miskolci Egyetem BTK
Modern Filológiai Intézet
nyegodoa@uni-miskolc.hu

the academic oral presentation, an important educational tool to foster the academic socialisation of university students, has been scarce. The present study aims to contribute to this field by mapping out the move structure created by Hungarian English majors in their academic oral presentations. The analytical framework of the investigation is Chang and Huang's (2015) move structure model, which the authors have adapted for the investigation of TED talks, so it also provides an opportunity to compare the discourse structure of TED talks and students' oral presentations. The results suggest that, similarly to TED talks, the INTRODUCTION of the academic oral presentations also contained TOPIC INTRODUCTION as a compulsory move, as well as SPEAKER PRESENTATION and LISTENER ORIENTATION as optional moves. However, the characteristic moves of the CONCLUSION and the implementation of moves both in the INTRODUCTION and CONCLUSION demonstrated several differences deriving from the differing context of the two lecture types and experience of speakers, which the study will discuss in detail.

Keywords: *Academic Oral Presentation, discourse structure, macrostructure, Move Structure Theory*

1. Bevezetés

Az angolszász felsőfokú oktatásban széleskörűen alkalmazott hallgatói szemináriumi előadás (HSZE) itthon is egyre nagyobb teret hódít az angol nyelvű képzési programokban, amely annak a felismerésnek köszönhető, hogy a prezentációs készségek fontos részét képezik a szakmaspecifikus műfaji repertoárnak és a hallgatók diskurzusközösségekbe történő szocializációjának (Zareva 2013). Szóbeli megnyilvánulásaik során a hallgatók nem csupán ismereteket közvetítenek, hanem folyamatosan pozicionálják magukat, mint az adott kommunikációs kontextus szereplőit és viszonyukat a világhoz, a tudományos közösséghez és a közvetített információhoz (Hyland 2002). Ez lehetőséget nyújt számukra, hogy feltérképezzék és gyakorolják tudományterületük jellemző műfajait és műfaji elvárásait, és idegen nyelvű kommunikációjukban is megkíséreljenek létrehozni egy egyéni profilt, sajátos szerzői jelenlétet (Swales 2004). Amint azonban Zareva (2013) rámutat, a hallgatóknak meglehetősen korlátozott lehetőségeik vannak a tudományos diskurzusközösség műfaji elvárásainak megfigyelésére és elsajátítására, hiszen nagyrészt csak oktatási környezetben, tanulóként találkoznak a diszciplína jellemző műfajaival. Fokozottan igaz ez a szóbeli tudományos műfajokra, amelyekről nagyrészt a szemináriumok szóbeli kommunikációja és az írásbeli műfajok jellegzetességei nyomán alkotnak benyomásokat.

A tudományos műfajokhoz köthető diskurzusszerkezetet széles körben vizsgálták az 1990-es évek óta. John Swales 1990-ben publikálta *Műfajelemzés* (Genre analysis) című művét, amely retorikai alapú műfajmeghatározásával és a tudományos folyóiratcikkek műfaji alapú diskurzusszerkezetének vizsgálatára kidolgozott mozzanatstruktúra-elméletével a téma klasszikusává vált. Swales mozzanatstruktúra-elmélete lehetővé teszi a jellemző retorikai funkciót betöltő szövegszegmensek (mozzanatok és lépések) azonosítását, valamint a különböző műfajokra jellemző mozzanatstruktúra meghatározását is. Swales vizsgálati keretrendszerét számos szerző alkalmazta különböző írásbeli tudományos műfajok vizsgálatára mind itthon (Árvay–

Tanko 2004, Doró 2013a, 2013b), mind külföldön (Anthony 1999, Atai–Habibi 2009, Bunton 2005, Golebiowski 1999, Holmes 1997, Tardy 2011, Zand–Vakill–Kashani 2012). Ugyanakkor a szóbeli tudományos-ismeretterjesztő műfajok mozzanatelemzése iránt csak a közelmúltban élénkült meg az érdeklődés, különös tekintettel a TED-beszédekre (Chang–Huang 2015, Li–Li 2021, Miranda–Moritz 2021, Poonpon–Kraisriwattana 2020, Ratanakul 2017) és a szemináriumi előadásokra (Ädel 2023, Chang–Huang 2015, Hu–Liu 2018, Singh–Ali 2019, Raharjo–Nirmala 2016).

Tanulmányomban először röviden áttekintem Swales (1990) műfajelméletét, majd Chang és Huang (2015) mozzanatstruktúráját, amelyet a szerzők Swales (1990) modellje alapján adaptáltak TED-beszédek vizsgálatára. Ezután bemutatok néhány tanulmányt, amelyek e modell alapján vizsgálták a TED-beszédek és HSZE-k műfaji szerkezetét, majd összegezve a fejezet implikációit, definiálom a HSZE-t, mint műfajt. A rendelkezésre álló kutatások ma is többségében az írott tudományos műfajokra, konferencia-előadásokra és TED-előadásokra vonatkoznak, és viszonylag kevés tanulmány foglalkozik a HSZE-vel. Kutatásommal ehhez a vizsgálati területhez szeretnék hozzájárulni, így a tanulmány második felében bemutatom, hogyan konstruálják magyar anyanyelvű angol szakos hallgatók HSZE-ik mozzanatszerkezetét TED-beszédek modellezése alapján. A vizsgálat során összevetem a TED-előadások és HSZE-k makrostruktúráját és mozzanatszerkezetét, és értékelem, milyen mértékben alkalmas a Chang–Huang (2015) modell az HSZE-k mozzanatstruktúrájának megjelenítésére.

2. Szóbeli tudományos műfajok szerkezetének vizsgálata

Az egyetemi tanulmányok fontos részét képezi a hallgatók számára a diskurzusközösség jellemző műfajainak és műfaji elvárásainak megismerése és elsajátítása, amely által ők is e közösség tagjaivá, és az elfogadott diskurzusgyakorlat aktív művelőivé válhatnak. De mit is értünk a műfaj fogalma alatt?

2.1. A műfaj fogalmának meghatározása Swales (1990) műfajelmélete alapján

Amint Swales (1990), a műfajkutatás egyik legismertebb szakértője rámutat, a műfaj jóval több, mint a szövegek egyszerű tipológiája: egyszerre nyelvi, kognitív és társadalmi produktum. A műfajok minden esetben egy diskurzusközösség gyakorlatában gyökereznek. Swales a **diskurzusközösség** fogalmát hat szükséges kritérium alapján határozza meg, amelyek magukban foglalják a közös nyilvános célokat, a csoporton belüli kommunikáció kiépített gyakorlatát, az információközvetítést és visszajelzést lehetővé tevő mechanizmusokat, a csoport kommunikatív céljainak megvalósítását szolgáló jellemző műfajokat, a szakterminológia használatát, valamint a csoporton belül a kezdők és szakértők meglétét.

A diskurzusközösség céljait szolgáló **műfaj** Swales definíciója szerint

olyan kommunikatív események összessége, amelyekben a résztvevők bizonyos kommunikatív céljai megegyeznek. A célokat az anya-diskurzusközösség szakterületen jártas tagjai ismerik és elfogadják, e célok teremtik meg a

műfaj funkcióját. A célok által meghatározott funkció szabja meg a diskurzus sematikus szerkezetét, befolyásolja és korlátozza annak tartalmát és stílusát. A kommunikatív cél privilegizált feltétel és egyben olyan kritérium, amely a műfajt bizonyos korlátok közé szorítja, melynek eredményeként a műfaj egy szűk értelemben vett, összevethető retorikai cselekedetet valósít meg (Swales 1990: 58, ford.: Károly 2007: 134).

Tehát a diskurzusközösségben a jellemző kommunikatív célok meghatározott tartalmú, szerkezetű és stílusú diskurzusokat hoznak létre, amelyek leírhatók és összevethetők, más szóval, **prototipikus tulajdonságokkal** rendelkeznek. Ezen tulajdonságok feltérképezésére hozta létre Swales (1990) **mozzanatstruktúra-elméletét**. A **mozzanat** egy saját kommunikációs céllal rendelkező szövegszegmens, amely szekvenciákat alkotva hozzájárul a szöveg makrostruktúrájának létrehozásához, illetve kisebb lépésekre is bontható, amelyek a mondatokban/megnyilatkozásokban megjelenő propozícióban fejeződnek ki. Elsődlegesen az írott tudományos próza régi tradíciókkal rendelkező műfajainak vizsgálata során Swales arra a következtetésre jutott, hogy ezek az írásművek jellegzetes, úgynevezett IMRD makrostruktúrával rendelkeznek, amelyben I = Introduction (Bevezetés), M = Methods (Módszerek), R = Results (Eredmények), és D = Discussion (Tárgyalás). Mivel a tudományos cikkek *Bevezetése*i önmagukban is teljes képet adnak a tanulmány szerkezetéről és tartalmáról, Swales ezek alapján tárta fel a CARS-mozzanatstruktúrát (CARS = Create a Research Space/ kutatási terület megjelölése), amelynek elemei az 1. táblázatban láthatók [a fogalmak magyar fordítása Károly (2007) munkája].

1. táblázat

Swales 1990-es CARS-modelljének elemei (fordítás: Károly 2007)

1. mozzanat	A vizsgálandó terület kijelölése
1. lépés	A téma központi jellegének megállapítása és/vagy
2. lépés	Általánosítások megfogalmazása a témában és/vagy
3. lépés	A korábbi kutatások áttekintése
2. mozzanat	A hiányzó vizsgálatok kijelölése
1A. lépés	Ellentétes állítások megfogalmazása vagy
1B. lépés	Kutatási űr megjelölése vagy
1C. lépés	Kérdésfelvetés vagy
1D. lépés	Hagyomány folytatása
3. mozzanat	Hiányok pótlása
1A. lépés	Célok meghatározása vagy
1B. lépés	A kutatás bejelentése
2. lépés	A kutatás fő eredményeinek bejelentése
3. lépés	A tanulmány felépítésének áttekintése

Swales (1990) elméletét sok szerző alkalmazta különböző írásbeli tudományos művek egészének diskurzus szerkezeti vizsgálatára (pl. tudományos folyóiratcikkek:

Golebiowski 1999, Maswana–Kanamaru–Tajino 2015; tudományos pályázatok: Connor–Mauranen 1999, Tardy, 2011; hallgatói érvelő esszék: Jwa 2020), vagy egyes részeinek elemzésére (pl. tudományos folyóirat cikkek *Bevezetése*: Anthony 1999, Árvay–Tankó 2004, Atai–Habibi 2009, Zand–Vakill–Kashani 2012; tudományos cikkek *Tárgyalás* része: Holmes 1997; PhD-disszertációk *Konklúziója*: Bunton 2005; hallgatói szakdolgozatok és tudományos cikkek absztraktjai: Doró 2013a, b). A közelmúltban a szóbeli tudományos műfajok iránt is megnövekedett a tudományos érdeklődés. A következő alfejezetben a TED-előadások és hallgatói prezentációk mozzanatszerkezetére vonatkozó kutatások jellemző módszereit és eredményeit ismertetem.

2.2. TED-előadások és hallgatói prezentációk mozzanatstruktúra-elemzése

A TED-előadást számos szerző a tudásmegosztás új trendjeként üdvözli (Ludewig 2017, Scotto di Carlo 2014), amely a technika, szórakoztatás és design kombinációjával egy új, webalapú műfajjá nőtte ki magát. Amint Scotto di Carlo (2014: 122, saját ford.) rámutat, „a TED előadások megszegik a ’tudós – közvetítő – közönség’ hármas egységét és közvetlen kapcsolatba hozzák a tudósokat közönségükkel”. Mindezt újszerű módszerekkel és szigorú formai keretek között teszik: a maximum 18 perces előadásidő és a magas színvonalú audiovizuális illusztrációk elősegítik a figyelem fenntartását, míg a hangsúly áthelyezése a módszerekről az eredményekre és azok mindennapi relevanciájára, valamint az informális, interaktív előadói stílus elősegíti a közönség aktív bevonását és az üzenet hatékony átadását. Mivel ezek az előadói technikák és tartalomtervezési stratégiák hasznosak lehetnek a munkahelyi vagy tudományos szóbeli kommunikáció tágabb kontextusában is, a TED-előadásokat sokan hasznos, új pedagógiai eszköznek is tekintik (Broadway 2012, Kedrowicz–Taylor 2016, Leopold 2016).

A TED-előadások legnagyobb hatású korpuszalapú vizsgálata Chang és Huang (2015) nevéhez fűződik, akik 58, különböző tudományterülethez kötődő, népszerű TED-előadás makrostruktúráját és mozzanatszerkezetét térképezték fel Swales (1990) módosított mozzanatstruktúra-moddellje segítségével, amely a 2. táblázatban látható.

2. táblázat

Chang és Huang (2015: 38) *TED-beszédekre adaptált mozzanatstruktúra-modellje*
(saját fordítás)

MOZZANAT	LÉPÉS
Hallgató orientáció	Üdvözlés Utalás az előadás kontextusára
Téma bevezetése	Téma felvezetése Téma bejelentése Prezentáció szerkezetének felvázolása
Előadó megjelenítése	Bemutakozás Hitelesség megalapozása Álláspont bemutatása

Téma kifejtése	Érv megfogalmazása Magyarázat Folyamat/esemény sorozat leírása
Zárás	Zárás jelzése Fő gondolatok összegzése Korábban feltett kérdés megválaszolása, keretes szerkezet zárása
Záró üzenetek	Felszólítás cselekvésre Általánosítás/jövőbeli szcenárió elképzelése Köszönetnyilvánítás

A mozzanatok és lépések részletes definícióján túl, a tanulmány bemutatja a TED-előadások műfaji struktúrájának kötelező és választható mozzanatait a makrostruktúra három fő szövegegyységében (3. táblázat).

3. táblázat

Kötelező és választható mozzanatok TED-előadásokban (Chang–Huang 2015: 45)

	Bevezetés	Tárgyalás	Befejezés
Kötelező	Téma bevezetése	Téma kifejtése	Köszönetnyilvánítás Zárás Záró üzenetek
Választható	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma kifejtése Köszönetnyilvánítás	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma bevezetése Záró üzenetek	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma kifejtése

Egy mozzanat akkor minősült kötelezőnek, ha a vizsgált korpusz legalább 60%-ában előfordult; ennek alapján a BEVEZETÉS egyetlen kötelező mozzanata a TÉMA BEVEZETÉSE, a TÁRGYALÁS részé a TÉMA KIFEJTÉSE volt, míg a BEFEJEZÉS három kötelező eleme a KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS, ZÁRÁS és ZÁRÓ ÜZENETEK volt, ebben az előfordulási sorrendben. Választható elemként jelent meg a BEVEZETÉS elemében az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE, a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ, a TÉMA KIFEJTÉSE (csak MAGYARÁZAT lépés formájában) és a KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS. A TÁRGYALÁS makrostruktúra-egységben opcionális mozzanatként előfordult az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE (dominánsan ÁLLÁSPONT MEGJELENÍTÉSE lépés), a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ (csak UTALÁS AZ ELŐADÁS KONTEXTUSÁRA lépés), a TÉMA BEVEZETÉSE (TÉMA BEJELENTÉSE lépés) és a ZÁRÓ ÜZENETEK is. Végül, a BEFEJEZÉS is tartalmazott választható módon ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE mozzanatot (ÁLLÁSPONT BEMUTATÁSA lépés), HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ mozzanatot (csak UTALÁS AZ ELŐADÁS KONTEXTUSÁRA lépés), valamint TÉMA KIFEJTÉSE mozzanatot (ÉRV MEGFOGALMAZÁSA lépés).

Chang és Huang (2015) vizsgálatát ismételte meg Li és Li (2021) 12 oktatási témájú TED-előadásra támaszkodva, valamint Poonpon és Kraisiwattana (2020) a 25 legnépszerűbb TED-előadás alapján. Az eredmények hasonlóak voltak kisebb eltérésekkel, amelyeket a 4. táblázat foglal össze.

1. táblázat

A TED-előadások prototipikus mozzanatszerkezete Chang–Huang (2015), Poonpon–Kraisriwattana (2020) és Li–Li (2021) tanulmánya alapján

	Chang–Huang (2015)	Poonpon–Kraisriwattana (2020)	Li–Li (2021)
BEVEZETÉS			
Kötelező mozzanatok	Téma bevezetése	–	Téma bevezetése Előadó megjelenítése
Választható mozzanatok	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma kifejtése Köszönetnyilvánítás	Téma bevezetése Előadó megjelenítése Hallgató orientáció	Hallgató orientáció Köszönetnyilvánítás
TÁRGYALÁS			
Kötelező mozzanatok	Téma kifejtése	Előadó megjelenítése Téma kifejtése	Téma kifejtése
Választható mozzanatok	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma bevezetése Záró üzenetek	Záró üzenetek Előadó megjelenítése	Téma bevezetése Záró üzenetek Köszönetnyilvánítás
BEFEJEZÉS			
Kötelező mozzanatok	Köszönetnyilvánítás Zárás Záró üzenetek	–	Záró üzenetek Köszönetnyilvánítás
Választható mozzanatok	Előadó megjelenítése Hallgató orientáció Téma kifejtése	Köszönetnyilvánítás Zárás Záró üzenetek Előadó megjelenítése	Előadó megjelenítése Téma kifejtése Zárás

Érdekes megfigyelni, hogy Poonpon és Kraisriwattana (2020) tanulmányában sem a BEVEZETÉS, sem a BEFEJEZÉS elemében nem érte el egyik mozzanat sem a 60%-os előfordulást, amely nyomán kötelező elemnek minősülhetett volna. Mindhárom tanulmány esetében a gyakoriság sorrendjében kerültek felsorolásra a mozzanatok, így jól látszik, hogy a TÉMA BEVEZETÉSE mindegyik tanulmányban a BEVEZETÉS jellemző része, annak ellenére, hogy a Poonpon–Kraisriwattana (2020) tanulmányban csak első opcionális mozzanatként szerepel. Ugyanakkor a Chang–Huang (2015) tanulmányban első, a Poonpon–Kraisriwattana (2020) tanulmányban második leggyakoribb opcionális mozzanatként szereplő ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE Li és Li (2021) vizsgálatában már elérte a 60%-os határértéket. Ugyanez a helyzet a TÁRGYALÁS részben: a TÉMA KIFEJTÉSE mindhárom tanulmányban kötelező mozzanat, ugyanakkor az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE is vagy kötelező, vagy első/második opcionális mozzanat. Végül, mindhárom tanulmány BEFEJEZÉS elemében kötelező mozzanatként van jelen a KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS és a ZÁRÓ ÜZENETEK, de érdekes módon a ZÁRÁS csak Chang és Huang (2015) tanulmányában kötelező mozzanat. Összességében elmondható, hogy a TED-előadások diskurzusszerkezetét vizsgáló tanulmányok alapján kibontakozik egy műfajspecifikus mozzanatstruktúra, amely oktatási célokra is modellértékű lehet.

A különböző hallgatói prezentációk diskurzusszerkezetének vizsgálata módszer-tanilag jellemzően a swalesi (1990, 2004) mozzanatstruktúra-elméletre támaszkodik, ugyanakkor meglehetősen színes képet mutat az eredmények tekintetében. Bár számos szerző megjegyzi, hogy a szóbeli tudományos műfajokat egységesebb retorikai struktúra jellemzi, mint az írott műfajokat (Swales 2004), és a retorikai szerkezet hasonlóságai miatt különböző szóbeli tudományos műfajokat vizsgáló tanulmányok eredményei informálhatják a kutatást olyan új műfajok esetében is, mint az egyetemi oktatásban megjelent 3 perces PhD-disszertáció bemutató (3MT) (Hu–Liu 2018), az eredmények mégis azt mutatják, hogy jelentős a diszciplína- és műfajspecifikus variáció ezen a területen.

142, különböző tudományterületekhez kapcsolódó 3MT-t tartalmazó korpuszuk alapján, Hu és Liu (2018) nyolc kötelező mozzanatot azonosított, amelyek legalább 80%-os gyakorisággal megjelentek az előadásokban (ORIENTÁCIÓ, INDOKLÁS, CÉL, MÓDSZEREK, IMPLIKÁCIÓK, ZÁRÁS), valamint két további mozzanat (KERET, EREDMÉNYEK) opcionális volt. Swales, Barks, Ostermann és Simpson (2001) végzős építészhallgatók vizsgálata alapján alapuló tanulmánya ugyanakkor jól illusztrálja, hogy az itt feltárt három jellemző mozzanat (AZ INGATLAN LEÍRÁSA, ÉPÍTÉSZETILEG KONTEXTUALIZÁLT INDOKLÁS, DIZÁJN) annyira specifikus, hogy csak ebben a diszciplínában releváns. Mežek és Swales (2016) PhD-védéseket vizsgálva írta le azok sajátos mozzanatstruktúráját, amely nemcsak országoként, hanem tudományterületenként is jelentős eltéréseket mutatott. Singh és Ali (2019) tanulmánya közigazgatástudományi BA-szakos hallgatók szemináriumi előadásainak BEVEZETÉS makrostruktúra-eleméire koncentrált. A szerzők részletesen feltérképezték az előzményeket és megkísérelték korábbi, konferencia-előadások és mérnökhallgatók szemináriumi előadásai alapján felvázolt mozzanatstruktúrák alkalmazását, de úgy ítélték meg, hogy egyik sem alkalmas a korpuszuk vizsgálatára. Végül saját mozzanatstruktúra-modelljük alapján azt találták, hogy a vizsgált BEVEZETÉS elemekben kötelező elemként jelent meg a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ mozzanat ÜDVÖZLÉS és BEMUTATKOZÁS lépése, valamint a TÉMA BEVEZETÉSE mozzanathoz tartozó TÉMA BEJELENTÉSE és a PREZENTÁCIÓ SZERKEZETÉNEK ISMERTETÉSE lépés, ugyanakkor a TÉMA FELVEZETÉSE lépés a TÉMA BEVEZETÉSE mozzanaton belül csupán kevésbé reprezentált, opcionális elemként szerepelt. Végezetül, Raharjo és Nirmala (2016) 14 pénzügy-könyvelés szakos hallgató projekt-beszámolójának retorikai struktúráját térképezte fel, és arra az eredményre jutott, hogy az előadások csaknem 80%-a következetesen megvalósította a hatrészes ÜDVÖZLÉS – BEMUTATKOZÁS – TÉMABEVEZETÉS – TÁRGYALÁS – ÖSSZEGZÉS – KONKLÚZIÓ felépítést. Ezen belül a TÁRGYALÁS prototipikus mozzanatai a TANULMÁNY HÁTTERE/ TANULMÁNY TÁRGYA, KUTATÁSI CÉLOK/A TANULMÁNY CÉLJA, valamint az EREDMÉNYEK ÉS TÁRGYALÁS voltak, az ÖSSZEGZÉS mozzanatban pedig jellemzően előfordult a KONKLÚZIÓ és JAVASLAT lépés.

Végző soron elmondható, hogy a hallgatói prezentációk műfajspecifikus mozzanatstruktúrájára vonatkozó kutatások nagyrészt a ritualizált, tudományos kutatást prezentáló szóbeli műfajokra koncentráltak, amelyek elemei a makrostruktúra szintjén számos hasonlóságot mutatnak, a mozzanatok szintjén azonban lényegi módon különböznek, ezért nehezebb felfedezni a szemináriumi előadás prototipikus elemeit.

2.3. A hallgatói szemináriumi előadás műfaji meghatározása

A jelen tanulmány tárgyát képező anglisztika tanulmányterülethez kapcsolódó hallgatói szemináriumi előadás (HSZE) műfaját Swales (1990) fentebb vázolt műfajelmélete alapján, három kritérium alapján határozhatjuk meg: diskurzusközösségbe történő beágyazottság, kommunikatív célok és prototipikus diskurzusszerkezet és retorikai funkciók.

Mint oktatási műfaj, a HSZE jelen tanulmány esetében az anglisztika alapképzést folytató egyetemi tanszék, mint **diskurzusközösség** diskurzusgyakorlatának része: a közösséghez tartozó oktatók-kutatók (szakértők) és tanulók (kezdők) közös célja az anglisztika alapképzés Képzési és Kimeneti Követelményeiben meghatározott anglisztika alapszakos bölcsészek képzése, akik

jól ismerik az angol nyelvet, az angol nyelvű kultúrákat. Ismereteikre építve a Közös Európai Referenciakeret felsőfokú C1 szintjén képesek angol nyelvű mindennapi, kulturális, politikai, gazdasági, társadalmi, valamint nyelv- és irodalomtudományi szövegeket felelősen értelmezni, közvetíteni és alkotni írásban és szóban. Elláthatnak hazai és nemzetközi szervezetekben, vállalatoknál, önkormányzatoknál, a kulturális menedzsment, az oktatás, valamint az újságírás és a PR területén középvezetői szintű feladatokat is. Felkészültek tanulmányaik mesterképzésben történő folytatására. (A felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések, valamint hitéleti képzések a 2022/23-as tanévtől alkalmazandó képzési és kimeneti követelményei, 2022: 181)

A képzés során a közösség tagjai számára rendelkezésre állnak a csoporton belüli kommunikáció kiépített gyakorlatát, az információközvetítést és visszajelzést lehetővé tevő mechanizmusok (szemináriumok, előadások keretében, vagy virtuális oktatási felületeken zajló interakciók, tesztek, vizsgák stb.), a csoport kommunikatív céljainak megvalósítását szolgáló jellemző műfajok (egyetemi előadás, szemináriumi előadás, vita, HSZE, szakdolgozati prezentáció stb.), amelyek használata közben a diskurzusközösség tagjai közös szakterminológiát használnak. Bár látszólag minden fontos kritériumnak megfelel, a HSZE kontextusául szolgáló diskurzusközösség mégsem biztosít egyértelmű kereteket az anglisztika alapszakos hallgatók diskurzusszocializációjához az oktatásnál fogva, hogy nem szakmát adó képzés. A hallgatók jelentős része bizonytalan karrierperspektíváival kapcsolatban, ezért nem feltétlenül koncepcionalizálják magukat az anglisztika szakos bölcsész tudományos közösség kompetens tagjaként, amely megmutatkozik az identitásokban is, amelyeket például HSZE-ikben megjelenítenek. Magnuczné Godó (2023) vizsgálata szerint, az anglisztika alapszakos hallgatók HSZE-iben jóval kisebb mértékben van jelen a tudományos kutatás lépéseinek ismertetése, a tudományos diskurzusközösség gyakorlatához tartozó ismeretközlés, az önálló értelmezés és konklúziók levonása, és általában saját maguk, mint diszciplináris közösségi tagok megjelenítése, mint más kutatások szakmát adó képzésben részt vevő hallgatóinak előadásaiban (Zareva 2013, Nausa 2020). Az anglisztika alapszakos hallgatók úgy tekintenek a HSZE-re, mint az önkifejezés egy oktatási kontextusban megvalósuló lehetőségére, és így a saját

egyéni tapasztalataikat, véleményüket és attitűdjeiket helyezik előtérbe, ezekkel illusztrálják és bizonyítják álláspontjukat.

A **kommunikációs célok** tekintetében a HSZE célja az, hogy a hallgatók élőbeszéd formájában bemutassák tanulmányaikhoz kapcsolódó ismereteiket, oktatási projektjeik eredményeit az adott diskurzusközösség elvárásainak megfelelően, jellemzően oktatóik és hallgatótársaik előtt (Singh–Ali 2017). Fontos, és a kommunikációs céloktól különválasztandó **oktatási cél** a hallgatók diskurzusközösségbe történő szocializálása, az intellektuális diskurzusban történő részvétel, valamint a közös tudás létrehozásának gyakorlása is (Duff 2010, Morita 2000, Zappa–Hollman 2007). Ugyanakkor egy nem szakmaspecifikus idegen nyelvi képzés esetén a szóbeli nyelvi készségek és a kontextusfüggetlen prezentációs technikák fejlesztése is lényeges része az oktatási céloknak.

Végül, a **prototipikus diskurzusszerkezeti és retorikai jegyek** szempontjából elmondható, hogy a HSZE mozzanatstruktúrája nehezen megragadható, mivel tudományterületek és kommunikációs célok függvényében változó. A különböző kutatások többnyire az aktuális kommunikációs célhoz (pl.: projektbeszámoló, PhD-diszsertáció prezentálása) leginkább hasonló, valós életből vett műfaji példa (pl. konferencia-előadás) diskurzusjegyeit veszik alapul, és ennek alapján határozzák meg az adott kontextusba ékelt HSZE mozzanatstruktúráját. A jelen vizsgálat esetében a TED-előadások prototipikus szerkezete szolgál kiindulási pontként a HSZE-k vizsgálatához.

3. Mozzanatszerkezet vizsgálata magyar anyanyelvű anglisztika alapszakos egyetemi hallgatók szemináriumi előadásaiban

3.1. A kutatás kérdései

A kutatás az alábbi kérdésekre keresi a választ:

1. Megjelenik a TED-előadásokra jellemző makrostruktúra a HSZE-kben?
2. Megjelennek a TED-előadások BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS makrostruktúra-elemeire jellemző mozzanatok és lépések a HSZE-kben?
3. Hogyan adaptálható Chang és Huang (2015) TED-előadásokra alkalmazott mozzanatstruktúra-modellje a HSZE-k diskurzusszerkezetének pontosabb megjelenítésére?

3.2. A kutatás kontextusa, résztvevői, adatai, az adatelemzés módszerei

A kutatás a Miskolci Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán megvalósuló anglisztika alapképzés 3. évfolyamán megjelenő *Prezentációs készségek 1.* kurzushoz kapcsolódik. A kurzus fő célja a hallgatók előadói identitásának fejlesztése, amely hozzásegíti őket ahhoz, hogy magabiztos nyelvtudással és hatékony prezentációs készségekkel rendelkező szakemberként gondoljanak magukra. A kurzus során a hallgatók megismerkednek a tudományos, tudományos-ismeretterjesztő HSZE folyamat- és produktumkompetenciáival, illetve a kontextusfüggetlen (az élet más területein is jól használható vizualizációs, interakciós, hallgatói orientációt elősegítő stb.)

prezentációs technikák fogalmával. A kurzus során a TED-előadások pedagógiai eszközként kerülnek felhasználásra: elemezzük az előadások makrostruktúráját, kiemelten a BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS mozzanatstruktúra-elemeket, az ethos, logos és pathos létrehozásának technikáit, a vizuális eszközök és interakciós stratégiák használatát.

A kurzuson két előadást tartanak a hallgatók. A tanulmány korpuszát a második előadások képezik, amelyeket a hallgatók egy anglisztika tanulmányaikhoz kapcsolódó, és hozzájuk különösen közel álló, szabadon választott témából tartottak, 10-12 percben, élőbeszéd formájában, PowerPoint-illusztrációval kísérve. A tartalmi elvárásoknak megfelelően az előadásban fel kellett vetni egy kérdést/problémát, amelyet források felhasználásával a hallgatók megvizsgáltak, majd ennek alapján állást foglaltak és bizonyítottak. Kiemelt diskurzus szervezési elvárás volt a háromrészes makrostruktúra (BEVEZETÉS – TÁRGYALÁS – BEFEJEZÉS), a BEVEZETÉS és a BEFEJEZÉS elemekben a vizsgált mozzanatok (TÉMA BEVEZETÉSE, ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE az előbbiben, illetve ZÁRÁS JELÖLÉSE, ÖSSZEGZÉS, KONKLÚZIÓ/ZÁRÓ ÜZENETEK az utóbbiban) megjelenítése, valamint a világos diskurzusjelölés. Az előadásokat videóóra rögzítettem a hallgatók beleegyezésével, és a saját videófelvétel utólagos elemzése a kurzusmunka része volt.

Az adatgyűjtés 2022 őszén zajlott, összesen 22, B2+-C1 nyelvi szintű anglisztika alapszakos hallgató előadásáról készült videófelvétel. A felvételekről YouTube automatikus szöveggenerátor segítségével, többszöri meghallgatás alapján készült szöveges átirat. Az előadások alapadatai az 5. táblázatban láthatók.

5. táblázat

A korpusz alapadatai

Teljes lejátszási idő	Átlag lejátszási idő (p:mp)	Max. hossz (p:mp)	Min. hossz (p:mp)	Teljes átirat szószám	Átlag szószám	Max. hossz (szószám)	Min. hossz (szószám)
3 óra 40 perc	9:45	15:19	6:14	26 017	1182,6	2593	661

Az adatelemzés alapjául Chang és Huang (2015) TED-beszéd mozzanatstruktúra-keretrendszere szolgált. Ez alapján az előadások átirataiban manuálisan kódoltam a BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS makrostruktúra-elemekben található mozzanatok és lépéseket.

3.3. Az eredmények bemutatása és értékelése

3.3.1. Megjelenik a TED-előadásokra jellemző makrostruktúra a hallgatók szemináriumi előadásaiban?

Amint a 6. (összehasonlító) táblázat mutatja, összesítésben nagyon hasonló a TED-előadások és a vizsgált HSZE-korpusz makrostruktúrája. A szószámátlagok százalékos arányát alapul véve látható, hogy maximum 3,5% különbség mutatkozik a BEVEZETÉS (TED: 22,5%, HSZE: 19%) és TÁRGYALÁS (TED: 67,8%, HSZE: 71%) elemekre szánt szövegblokkok között, míg a BEFEJEZÉS esetében az eltérés még ki-

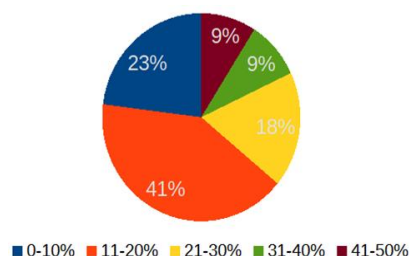
sebb (TED: 9,7%, HSZE: 10%). Mindkét korpuszban a TÁRGYALÁS makrostruktúra-elem mutatja a legnagyobb szórást, tehát itt a legnagyobb a változatosság az információ megjelenítésének szószámában. A legkisebb szórás mindkét előadástípus esetében a BEFEJEZÉS elemében mutatkozott.

6. táblázat

A Chang–Huang (2015) által vizsgált TED-előadások és a jelen korpuszt alkotó HSZE-k makrostruktúrájának összesített adatai

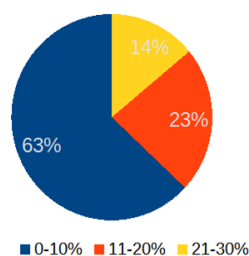
TED-előadás	Bevezetés	Tárgyalás	Befejezés	Összes
Szószámátlag	615,5	1965	278,5	2925,5
Szószámátlag %	22,5%	67,8%	9,7%	100%
Szórás (SD)	485,3	599,8	196,9	415,5
HSZE	Bevezetés	Tárgyalás	Befejezés	Összes
Szószámátlag	234,2	830	118,3	1182,6
Szószámátlag %	19%	71%	10%	100%
Szórás (SD)	193,2	340,6	120,5	499,5

A HSZE-k BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS elemeinek részletesebb vizsgálata azonban árnyaltabb képet mutat, és rávilágít néhány jellemző problémára (ld. 1–2. ábra). A BEVEZETÉS esetében látható, hogy a hallgatók nagy egyéni különbséggel valósították meg ezt a makrostruktúra-elemet: 23% a szöveg 10%-nál rövidebb részét szánta erre a célra, míg a beszédek 18%-a a szöveg 31–50%-át. Mindkét véglet problémákat rejt: míg a túl rövid BEVEZETÉS nem ad lehetőséget a többlépcsős TÉMA BEVEZETÉSE, illetve HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ vagy ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE mozzanatok megvalósítására, a túl hosszú BEVEZETÉS elemek többnyire az egyéni kérdésfeltevés, álláspont-megjelenítés és véleménykifejtés elodázását jelzik a forrásokból származó ismeretek reprodukálásának javára. A rövid BEFEJEZÉS egyértelmű dominanciát mutat mind a TED-, mind a HSZE-korpuszban: a jelen tanulmányban vizsgált HSZE-k 63%-a a szöveg 10%-át vagy ennél rövidebb részt szánt a BEFEJEZÉS elemre, és ezen belül is az összes előadás 27%-a a teljes szöveg kevesebb mint 5%-át, amely szintén nem kedvez a különböző típusú ZÁRÁS és ZÁRÓ ÜZENETEK megvalósításának.

1. ábra

Az összes szószám BEVEZETÉS elemre szánt %-os aránya a HSZE-korpuszban

2. ábra

Az összes szószám BEFEJEZÉS elemre szánt %-os aránya a HSZE-korpuszban

3.3.2. Megjelennek a TED-előadások BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS makrostruktúra-elemeire jellemző mozzanatok és lépések a HSZE-kben?

A BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS elemekben megjelenített mozzanatok a 7–8. táblázat tartalmazza. A kötelező TÉMA BEVEZETÉSE mozzanat szoros egyezést mutat a két korpusz BEVEZETÉS elemeiben (7. táblázat). Érdekes módon, a HSZE-k nagyobb arányban jelenítették meg mindhárom lépést, mint a TED-előadások: pl. amíg a TÉMA BEJELENTÉSE minden HSZE-ben előfordult, addig csak a TED-előadások 72%-a tartalmazta azt, illetve a PREZENTÁCIÓ SZERKEZETÉNEK FELVÁZOLÁSA a HSZE-k 45%-ában volt jelen, ugyanakkor a TED-előadásoknak csak a 28%-a tartalmazta ezt a lépést. Ebből levonható az a konklúzió, hogy a hallgatók hatékonyan elsajátították az előadások BEVEZETÉS elemében kötelező TÉMA BEVEZETÉSE mozzanat lépéseit és nagy figyelmet fordítottak ezek felismerhető megjelenítésére.

Az első számú választható mozzanat, az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE esetében jelentősebb különbség látszik a két korpusz között. A TED-előadások nagyobb arányban (48%) éltek mindhárom kapcsolódó lépés megjelenítésével, a HSZE-k viszont csak az ÁLLÁSPONT MEGJELENÍTÉSE lépést építették be valamivel kisebb arányban (28%), mint a TED-előadások (33%). Ennek a különbségnek az egyik oka nyilvánvalóan az, hogy a HSZE-k kontextusában az előadó ismert közönség előtt beszél, így nincs szükség bemutatkozásra. Ugyanakkor a HITELESSÉG MEGALAPOZÁSA lépés teljes hiánya azt sugallja, hogy a hallgatók a szabad témaválasztás és hozzájuk közel álló téma ellenére sem érzik úgy, hogy ismereteiket vagy tapasztalatukat érdemes lenne hitelességnövelő elemként megjeleníteni, illetve nincsenek megfelelő retorikai eszközeik, amelyekkel ezt a lépést megvalósíthatnák. A HALLGATÓK ORIENTÁLÁSA mozzanat hasonló tendenciákat mutat mindkét csoportban: ebben az esetben is kissé magasabb mindkét kapcsolódó lépés aránya a HSZE-kben. A TED-előadások BEVEZETÉSEIBEN kevésbé megjelenő TÉMA KIFEJTÉSE és KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS mozzanat a HSZE-kben nem jelenik meg.

7. táblázat

A BEVEZETÉS makrostruktúra-elem mozzanatai és lépései a Chang–Huang (2015) által vizsgált TED-előadásokban és a HSZE-korpuszban

BEVEZETÉS	TED-előadások	HSZE-korpusz
Kötelező mozzanatok és lépések	Téma bevezetése (98%) Téma felvezetése (83%) Téma bejelentése (72%) Prezentáció szerkezetének felvázolása (28%)	Téma bevezetése (100%) Téma felvezetése (86%) Téma bejelentése (100%) Prezentáció szerkezetének felvázolása (45%)
Választható mozzanatok és lépések	Előadó megjelenítése (48%) Bemutatkozás (17%) Hitelesség megalapozása (24%) Álláspont bemutatása (33%)	Előadó megjelenítése (28%) Bemutatkozás (0%) Hitelesség megalapozása (0%) Álláspont bemutatása (28%)
	Hallgatók orientálása (17%) Üdvözlés (4%) Utalás az előadás kontextusára (14%)	Hallgatók orientálása (27%) Üdvözlés (9%) Utalás az előadás kontextusára (18%)
	Téma kifejtése (4%) Köszönetnyilvánítás (4%)	–

A BEFEJEZÉS elem mozzanatai több különbséget is mutatnak a két korpusz között (8. táblázat). Amíg a kötelező KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS és ZÁRÁS MOZZANATOK mindkét korpuszban jellemzőek, a TED-előadások harmadik kötelező eleme a ZÁRÓ ÜZENETEK (62%), a FELHÍVÁS CSELEKVÉSRE lépés magas reprezentációjával (47%). Ez a mozzanat csupán 18%-kal jelen lévő választható elem a hallgatói előadások esetében. Ugyanakkor a HSZE-korpuszban megjelenik kötelező elemként (78%) az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE mozzanat, amelyben mind a HITELESSÉG MEGALAPOZÁSA, mind az ÁLLÁSPONT BEMUTATÁSA 55%-kal van jelen. Itt figyelmet érdemel, hogy a HITELESSÉG MEGALAPOZÁSA lépés teljes egészében a forrásokra való utalással teljesül („Ezek voltak a forrásaim” a források PowerPointon történő párhuzamos bemutatásával), a sok esetben források előzetese értelmezése/értékelése nélkül, amely önmagában nem a leghatékonyabb formája a személyes hitelesség megalapozásának.

Ugyanakkor az egyik leglényegesebb különbség az ÁLLÁSPONT BEMUTATÁSA lépés magas reprezentációja a HSZE-korpusz BEFEJEZÉS elemeiben (55%), míg ugyanez a lépés a TED-előadások BEFEJEZÉS elemeiben csak marginálisan van jelen (5%). Ez az adat azt jelzi, hogy a HSZE-k véleménynyilvánítás szempontjából véghangsúlyosak. A BEVEZETÉS elemében nem túl jelentős az ÁLLÁSPONT-BEMUTATÁS lépés közti különbség (TED: 33%, HSZE: 28%), azonban a BEFEJEZÉS elemhez érve nyilvánvalóvá válik, hogy a TED-előadók a BEVEZETÉS részben, és legkésőbb a TÁRGYALÁS során kifejezik álláspontjukat, majd igazolják azt, míg a HSZE-k során a hallgatók többször választják azt a stratégiát, hogy először ismertetik az alátámasztó információt, és abból következtetésként vonják le álláspontjukat. Ez gondot jelenthet, ha az álláspont bemutatásának késleltetése hosszú témafelvezetéssel és a célmegjelölés késleltetésével is párosul, ugyanakkor világos célmegjelölés és logikus érvelés után elfogadható lehet a konklúzió álláspontként történő megfogalmazása.

8. táblázat

A BEFEJEZÉS makrostruktúra-elem mozzanatai és lépései a Chang–Huang (2015) által vizsgált TED-előadásokban és a HSZE-korpuszban

BEFEJEZÉS	TED-előadások	HSZE-korpusz
Kötelező mozzanatok és lépések	Köszönetnyilvánítás (91%)	Köszönetnyilvánítás (91%)
	Zárás (79%)	Előadó megjelenítése (78%) Bemutakozás (0%) Hitelesség megalapozása – források bemutatása (55%) Álláspont bemutatása (55%)
	Záró üzenetek (62%) Felhívás cselekvésre (47%) Általánosítás, spekuláció (21%)	Zárás (64%)
Választható mozzanatok és lépések	Előadó megjelenítése (9%) Bemutakozás (2%) Hitelesség megalapozása (3%) Álláspont bemutatása (5%)	Záró üzenetek (18%) Felhívás cselekvésre (9%) Általánosítás, spekuláció (18%)

BEFEJEZÉS	TED-előadások	HSZE-korpusz
	Hallgató orientáció (1,7%) Üdvözlés (0%) Utalás az előadás kontextusára (1,7%)	Hallgató orientáció (5%) Üdvözlés (0%) Utalás az előadás kontextusára – kérdések kezdeményezése (5%)

Végül, érdekes megfigyelni a mindkét korpuszban viszonylag alacsony reprezentált-ságú HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ mozzanatot: a HSZE-kben 5%-ban jelen lévő UTALÁS A PREZENTÁCIÓ KONTEXTUSÁRA lépés teljes mértékben a kérdések kezdeményezé-sére vonatkozik, amely a TED-előadások során nem releváns elem.

3.3.3. *Hogyan adaptálható Chang és Huang (2015) TED-előadásokra alkalmazott mozzanatstruktúra-modellje a HSZE diskurzusszerkezetének pontosabb meg-jelenítésére?*

Összességében elmondható, hogy Chang és Huang (2015) TED-előadásokra adaptált mozzanatstruktúra-modellje hatékonyan alkalmazható a problémaalapú, állásfogla-lást és véleményalkotást előtérbe helyező HSZE mozzanatstruktúrájának leírására. Ugyanakkor néhány ponton különbözik a két előadástípus kommunikatív célja, más-részt a szemináriumi előadásnak vannak bizonyos oktatási céljai, amiket érdemes kiemelni, így a következő pontokon javaslok módosításokat kifejezetten a modell pedagógiai hasznosíthatósága érdekében:

1. BEVEZETÉS/TÉMABEVEZETÉS mozzanat/TÉMA BEJELENTÉSE lépés: Az állásfog-lalást és véleményalkotást előtérbe helyező előadások esetében kulcsfontosságú a téma problematizálása, a benne rejlő kérdés/probléma megjelenítése, így a TÉMA BEJELENTÉSE és a CÉL MEGJELÖLÉSE lépések megkülönböztetése. Amíg az alábbi (1) példa csupán megnevezi a témát, de nem tartalmaz konkrét célmeg-jelölést, a (2) példa kérdése egyértelműen kijelöli az előadásban várható érvelés irányát:

(1) „*So one of the topics I had chosen, the question that ... this deals with the Native Americans and the settlers' problems.*” [Szóval az egyik téma, amit vá-lasztottam, a kérdés ... az őslakos indiánokkal és a telepesek problémáival fog-lalkozik.]

(2) „*So the main question I'd like to explore and hopefully answer in my presenta-tion is: Does the internet make us lonelier?*” [Így a fő kérdés, amit szeretnék megvizsgálni és remélhetőleg megválaszolni az előadásomban, a következő: Ma-gányosabbá tesz bennünket az internet?]

Mindkét lépésnek van létjogosultsága, és számos esetben a hallgatók a BEVEZE-TÉS elemében megjelenítik mindkét típust, mintegy fókuszálva a problémát, ugyanakkor pedagógiai szempontból érdemes őket elkülöníteni és eltérő jellegű-ket, funkciójukat tudatosítani.

2. BEVEZETÉS/BEFEJEZÉS/ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE mozzanat/HITELESSÉG MEGALAPOZÁSA lépés: A vizsgált HSZE-k BEVEZETÉS és BEFEJEZÉS elemeiben egyoldalúan és személytelenül, csupán a forrásokra történő formális utalással valósult meg kísérlet az előadói hitelesség megjelenítésére. Itt pedagógiai szempontból fontos feltérképezni, milyen eszközei vannak az előadónak a hitelesség megteremtésére (személyes kapcsolódás a témához, különleges tapasztalat, olvasás/kutatás útján nyert ismeretek, a források értelmezése, értékelése stb.), és modellezni ezek megvalósítását a HSZE-ben.
3. BEFEJEZÉS/ZÁRÁS, ZÁRÓ ÜZENETEK mozzanatok: A TED-előadások egyértelmű közéleti, ismeretterjesztő céllal rendelkeznek, ezért az előadók részéről látványos a törekvés arra, hogy a közönség számára megmutassák az elhangzott tudományos megalapozottságú információk mindennapi élethez kapcsolódó relevanciáját. Ez a törekvés jelenik meg a cselekvésre történő felszólításban, az eredmények tágabb perspektívába helyezésében, vagy arra vonatkozó spekulációkban, hogy hogyan alakíthatjuk át személyes világunkat, kommunikációnkat stb. egy-egy apró szokásunk megváltoztatásával. A HSZE esetében ez a kommunikációs cél sokkal kevésbé érvényesül, helyette ugyanakkor elvárás az előadó álláspontjának érthető megfogalmazása és meggyőző bizonyítása. Így célszerű pedagógiai szempontból a ZÁRÁS mozzanat jelentőségét és többdimenziós megvalósítását (makrostruktúra-váltás jelölése, összegzés és állásfoglalást tartalmazó konklúzió) hangsúlyozni.

4. Összegzés

A tanulmány célja az volt, hogy feltérképezze a szóbeli tudományos műfajok, köztük a TED-előadások és HSZE-k mozzanatstruktúrájára irányuló korábbi kutatásokat, megvizsgálja magyar anyanyelvű angol szakos hallgatók szemináriumi előadásainak diskurzusszerkezetét, és ehhez kapcsolódóan Chang és Huang 2015-ös mozzanatstruktúra-modelljének alkalmazhatóságát a HSZE leírására, valamint javaslatokat fogalmazzon meg a Chang–Huang- (2015) modell kiegészítésére pedagógiai célú felhasználásának hatékonyabbá tételére. A HSZE-k mozzanatstruktúra-vizsgálata azt mutatta, hogy a TED-előadásokkal megegyezően, a BEVEZETÉS kötelező mozzanata a TÉMA BEVEZETÉSE, és választható mozzanatok az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE és a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ, míg a BEFEJEZÉS elemében több eltérés mutatkozott. Mindkét korpuszban kötelező mozzanat a KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS és a ZÁRÁS, ugyanakkor a HSZE-kben, kommunikatív céljaiknak megfelelően az ELŐADÓ MEGJELENÍTÉSE a harmadik kötelező elem, az előadói álláspont hangsúlyos kifejezésével, szemben a TED-előadásokban kötelezően megjelenő ZÁRÓ ÜZENET lépéssel. A HSZE-k BEFEJEZÉS elemeiben választható mozzanat a ZÁRÓ ÜZENETEK és a HALLGATÓ ORIENTÁCIÓ.

Chang és Huang 2015-ös mozzanatstruktúra-modellje alkalmasnak bizonyult a HSZE diskurzusszerkezetének tanulmányozására és pedagógiai felhasználhatósága is ígéretes. Azonban a TED-előadások és a HSZE eltérő kommunikációs céljai és az

utóbbihoz kapcsolódó pedagógiai célok miatt indokolt lehet néhány módosítás, különös tekintettel a különböző lépések megvalósítási lehetőségeinek részletesebb definiálása terén. Ily módon a TED-előadások és a kapcsolódó mozzanatstruktúra-mo-dell hatékony pedagógiai eszközök lehetnek az egyetemi hallgatók diskurzusszerve-zési tudatosságának és retorikai ismereteinek fejlesztésében.

Irodalom

- Ädel, Annelie 2023. Adopting a ‘move’ rather than a ‘marker’ approach to meta-discourse: A taxonomy for spoken student presentations. *English for Specific Purposes* 69, 4–18.
- A felsőoktatási szakképzések, az alap- és mesterképzések, valamint hitéleti képzések a 2022/23-as tanévtől alkalmazandó képzési és kimeneti követelményei. Kormany.hu. <https://kormany.hu/dokumentumtar/kepzesi-es-kimeneti-kovetelmenyek-2> (letöltve: 2023. 02. 10.).
- Atai, Mahmood Reza – Habibi, Pejman 2009. Exploring sub-disciplinary variations and generic structure of applied linguistics research article introductions using CARS Model. *The Journal of Applied Linguistics* 2/2, 26–51.
- Anthony, Laurence 1999. Writing research article introductions in software engineering: How accurate is a standard model. *IEEE Transactions on Professional Communication* 42/1, 38–46.
- Árva, Anett – Tankó, Gyula 2004. A contrastive analysis of English and Hungarian theoretical research article introductions. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching (IRAL)* 42, 71–100.
- Broadway, Rick 2012. Content-based instruction using Moodle: Teaching with TED Talks. *Jalt Call Journal* 8/3, 211–231.
- Bunton, David 2005. The structure of PhD conclusion chapters. *English for Academic Purposes* 4, 207–221.
- Chang, Yu-jung – Huang, Hung-Tzu 2015. Exploring TED Talks as a pedagogical resource for oral presentations: A corpus-based move analysis. *English Teaching and Learning* 39/4, 29–62.
- Connor, Ulla – Mauranen, Anna 1999. Linguistic analysis of grant proposals: European Union research grants. *English for Specific Purposes* 18/1, 47–62.
- Doró, Katalin 2013a. Selling their research: the linguistic realization of rhetoric moves in English thesis abstracts written by Hungarian undergraduates. *Romanian Journal of English Studies* 10/1, 181–191.
- Doró, Katalin 2013b. The rhetoric structure of research article abstracts in English studies journals. *Prague Journal of English Studies* 2/1, 119–139.

- Duff, Patricia A. 2010. Language socialization into academic discourse communities. *Annual Review of Applied Linguistics* 30, 169–192.
- Golebiowski, Zosia 1999. Application of Swales' model in the analysis of research papers by Polish authors. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching (IRAL)* 37, 231–247.
- Holmes, Richard 1997. Genre analysis and the social sciences: An investigation of the structure of research article discussion sections in three disciplines. *English for Specific Purposes* 16/4, 327–337.
- Hu, Guangwei – Liu, Yanhua 2018. Three minute thesis presentations as an academic genre: A cross-disciplinary study of genre moves. *Journal of English for Academic Purposes* 35, 16–30.
- Hyland, Ken 2002. Authority and invisibility: authorial identity in academic writing. *Journal of Pragmatics* 34, 1091–1112.
- Jwa, Soomin 2020. Korean EFL students' argumentative writing in L1 and L2: A comparative move analysis study. *English Teaching: Practice & Critique* 19/2, 217–230.
- Károly Krisztina 2007. *Szövegtan és fordítás*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Kedrowicz, April A. – Taylor, Julie L. 2016. Shifting rhetorical norms and electronic eloquence: TED talks as formal presentations. *Journal of Business and Technical Communication* 30/3, 352–377.
- Leopold, Lisa 2016. Honing EAP learners' public speaking skills by analyzing TED talks. *TESL Canada Journal* 33/2, 46–58.
- Li, Xuwei – Li, Feipeng 2021. Corpus-based move analysis of TED talks about education. *Creative Education* 12, 166–175.
- Ludewig, Julia 2017. TED talks as an emergent genre. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture* 19/1. <http://dx.doi.org/10.7771/1481-4374.2946> (letöltve: 2023. 01. 04.).
- Magnuczné Godó Ágnes 2023. Szerzői identitás magyar anyanyelvű angol szakos hallgatók szemináriumi előadásában. In: Juhász Valéria – Kegyesné Szekeres Erika (szerk.): *Többsz nyelvűség és kutatás*. Szeged: Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó. 40–51.
- Maswana, Sayako – Kanamaru, Toshiyuki – Tajino, Akira 2015. Move analysis of research articles across five engineering fields: What they share and what they do not. *Ampersand* 2, 1–11.
- Mežek, Špela – Swales, John 2016. PhD defences and vivas. In: Hyland, Ken – Shaw, Philip (eds.): *The Routledge handbook of English for Academic Purposes*. London: Routledge, 361–375.

- Miranda, José Augusto Simões de – Moritz, Maria Ester Wollstein 2021. TED talks: A genre analysis. *Revista X* 16/6, 1552–1573.
- Morita, Naoko 2000. Discourse socialization through oral classroom activities in a TESL Graduate Program. *TESOL Quarterly* 34/2, 279–310.
- Nausa, Ricardo 2020. Identity projection in the oral presentations of Colombian PhD students: Disciplinary differences. *System* 94, 102351. <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0346251X20307119> (letöltve: 2022. 12. 03.).
- Poonpon, Kornwipa – Kraisiwattana, Jittima 2020. A discourse analysis of speech structure from TED talks corpus. *KKU Research Journal of Humanities and Social Sciences* 9/2, 59–72.
- Raharjo, Suko – Nirmala, Deli 2016. Generic structure and cohesive devices: A study on the final project report presentation of the accounting students of Polines Semarang. *Parole: Journal of Linguistics and Education* 6/2, 27–40.
- Ratanakul, Surasawadee 2017. A study of problem-solution discourse: Examining TED talks through the lens of move analysis. *Language Education and Acquisition Research Network Journal* 10/2, 25–46.
- Scotto di Carlo, Giuseppina 2014. New trends in knowledge dissemination: TED Talks. *Acta Scientiarum. Language and Culture Maringá* 36/2, 121–130.
- Singh, Kuldip Kaur Maktiar – Ali, Afida Mohamad 2017. Exploring the genre of academic oral presentations: A critical review. *International Journal of Applied Linguistics and English Literature* 7/1, 152–162.
- Singh, Kuldip Kaur Maktiar – Ali, Afida Mohamad 2019. A genre-based investigation of the introduction sections of academic oral presentations. *Asian Journal of University Education* 15/2, 1–31.
- Swales, John M. 1990. *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, John M. 2004. *Research genres: Explorations and applications*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Swales, John M. – Barks, Debbie – Ostermann, Ana Cristina – Simpson, Rita C. 2001. Between critique and accommodation: Reflections on an EAP course for Masters of Architecture students. *English for Specific Purposes* 20, 439–458.
- Tardy, Christine M. 2011. Genre analysis. In: Hyland, Ken – Paltridge, Brian (eds.): *The Continuum companion to discourse analysis*. London, New York: Continuum, 54–68.
- Zand-Vakill, Elham – Kashani, Alireza Fard 2012. The contrastive move analysis: An investigation of Persian and English research articles' abstract and introduction parts. *Mediterranean Journal of Social Sciences* 4/2, 129–138.

- Zappa-Hollman, Sandra Carolina 2007. Academic presentations across post-secondary contexts: The discourse socialization of non-native English speakers. *The Canadian Modern Language Review* 63/4, 455–485.
- Zareva, Alla 2013. Self-mention and the projection of multiple identity roles in TESOL graduate student presentations: The influence of the written academic genres. *English for Specific Purposes* 32, 72–83.